Επιπλέοντας ανάμεσα σε ιούς και σε παράσιτα

του Στέφανου Μπατσή

I.

Το πραγματικό γεγονός μιας απειλητικής πανδημίας που έχει απλωθεί σαν σκιά πάνω από τις πόλεις μας, έχει δημιουργήσει μια αλλόκοτη, δυσάρεστη συνθήκη, μια αμηχανία κι ένα πνιγηρό αίσθημα. Ο ιός γεννήθηκε στον κλίβανο της Wuhan, σε μια περιοχή-ατμομηχανή του κινεζικού καπιταλιστικού θαύματος, μια περιοχή όπου συναντάται το ζεστό και υγρό κλίμα με τη φρενήρη βιομηχανική παραγωγή πρώτων υλών και την υπερσυγκέντρωση ενός άδειου από μέλλον προλεταριακού υποκειμένου. Ο ιός δεν έχει πολιτικό χρώμα, αλλά οι περιβαλλοντικές και πολιτικές συνθήκες που επέτρεψαν τη γέννηση και ταχύτατη εξάπλωσή του στην κινεζική επαρχία και στη συνέχεια σε κάθε γωνιά του πλανήτη έχουν – και παραέχουν! Η σκέψη ότι ο πανίσχυρος καπιταλισμός, αυτό το ολικό κοινωνικό φαινόμενο, είναι άκεντρο δεν προσφέρει καμιά ψυχική ανακούφιση· η συνωμοσία ενός ιού στρατευμένου σε μια πλευρά του πλανητικού πολέμου ή στην επίλυση του αιώνιου προβλήματος της δημογραφίας θα πρόσφερε μια λύση, θα εξηγούσε κάπως τα ανεξήγητα. Ωστόσο, ευτυχώς, δεν περνάνε όλες οι αιτιακές σχέσεις αναγκαστικά μέσα από το κράτος και τον καπιταλισμό, ή τουλάχιστον δεν τέμνονται άμεσα με την πυρηνική τους διάσταση και με τη στρατηγική τους δράση.

Η συνθήκη της πανδημίας είναι βίωμα ενός κοσμοϊστορικού γεγονότος, ανεξαρτήτως του αν θα αποδειχθεί τέτοιο. Τα μάτια μας έχουν τεντώσει από την αδιάλειπτη αναπαραγωγή πρωτόγνωρων εικόνων. Κι αν το δυστοπικό sci-fi της Κίνας εξοριζόταν από το πραγματικό ως κάτι το εξωτικό – όπως εξοριζόταν άλλοτε ο έμπολα, τα στιβαγμένα φέρετρα της συγγενικής Ιταλίας, οι άδειοι δρόμοι της δυτικής Ευρώπης και τα drones που μας κοιτάνε από ψηλά στο κέντρο της Αθήνας, δεν αφήνουν περιθώρια

για παρερμηνείες. Πρέπει να πάμε πολύ πίσω, στην καρδιά της εποχής των άκρων, του σύντομου 20ού αιώνα, ώστε να εντοπίσουμε ένα γεγονός που να έχει καθηλώσει σε τέτοιο βαθμό τον πλανήτη, που να έχει αγκιστρώσει το παρόν και το μέλλον των ανθρώπων. Η απολυτότητα αυτών των γραμμών μπορεί να συντριβεί στο τείχος της πραγματικότητας και του business as usual, εντούτοις τη στιγμή που γράφονται η γενικότερη αίσθηση είναι αυτή: ζούμε κάτι σημαντικό που θα αλλάξει εμάς και τον κόσμο που μας περιβάλλει.

ΙΙ.

Ο ιός γεννήθηκε σ' έναν κόσμο συστημικής ανισότητας και αποκλεισμών. Όσοι βλέπουν τ' αστέρια από τον πάτο του βαρελιού θίγονται ασύγκριτα περισσότερο. Άνεργοι, επισφαλώς εργαζόμενοι, τοξικοεξαρτημένοι, έγκλειστοι σε φυλακές, ψυχιατρεία και κέντρα κράτησης, αντιμετωπίζουν και θα αντιμετωπίσουν την πανδημία κυριολεκτικά με όρους επιβίωσης, χωρίς να έχουν να περιμένουν πολλά από το κράτος και τ' αφεντικά. Ήδη όλες οι φυλακές έχουν μετατραπεί σε υψίστης ασφαλείας και ασφυκτιούν, ήδη οι πρόσφυγες κι οι μετανάστες στη Μόρια ψάχνουν και βρίσκουν τρόπους να την παλέψουν με τις δικές τους δυνάμεις, ήδη η προϋπάρχουσα ή επιγενόμενη οικονομική δυσπραγία έχει ως συνέπεια η κρίση αυτή να αντιμετωπίζεται με πολλαπλές ταχύτητες – κάποιοι θα λάβουν μισθούς χωρίς να δουλέψουν, ενώ κάποιοι δεν θα πληρωθούν καθόλου. Στην καθολική συνθήκη της πανδημίας, το άνοιγμα και το κλείσιμο, η συμπερίληψη και ο αποκλεισμός, η εξαίρεση και ο κανόνας, πυρηνικά στοιχεία της κρατικής ιδιονομοτέλειας, καθορίζουν το ποιος και πώς θα ζήσει σήμερα και αύριο – καθορίζουν και τα δικά μας πολιτικά καθήκοντα.

Η διακυβέρνηση στον καιρό του κορωνοϊού αξονίζεται γύρω από τη μεταβίβαση της ευθύνης στο άτομο, γύρω από την απαγόρευση και την καταστολή -καθόλου τυχαίο πως πίσω από κλειστές πόρτες οι κυρίαρχοι παρομοιάζουν τη σημερινή συνθήκη με αυτή της επίθεσης στους Δίδυμους Πύργους- αλλά και γύρω από την αναγκαιότητα συμμαζέματος μιας κατάστασης που δείχνει να

ξεφεύγει και να θέτει σε πραγματικό κίνδυνο την υγεία των συμπολιτών μας.

Ξεκινώντας από το τελευταίο σημείο, νομίζω πως οφείλουμε να σταθούμε στο γεγονός της ιδιαιτερότητας του κορωνοϊού και της απότοκης κρισιακής συνθήκης η οποία οδηγεί τα κράτη να πάρουν επαχθή, αντιδημοκρατικά, εξαιρετικά μέτρα με κορύφωση τον περιορισμό της κυκλοφορίας. Εδώ απαιτείται μια άσκηση λεπτής ισορροπίας αλλά και στοχασμού γύρω από την κρατική φύση. Η βιοπολιτική και η θανατοπολιτική, η στατιστική και η αλγοριθμοποίηση, η εργαλειακότητα και διαρκής επεκτασιμότητα, είναι στοιχεία του κρατικού modus operandi κι αυτό το γνωρίζουμε όλοι (;). Η σκοπιά του κράτους είναι αυτή της δημόσιας υγείας, δηλαδή των υγειονομικών πολιτικών επί των πληθυσμών, η βαθιά ψυχική σύνδεση πολιτικής και ιατρικής, η ποσοτικοποίηση και η μετρησιμότητα.

> *Πολλά από τα μέτρα που λαμβάνονται σήμερα για τον έλεγχο της πανδημίας μπορεί να παραμείνουν, να επεκταθούν ή να επιστρέψουν παραλλαγμένα.*

Είναι ωστόσο παρακινδυνευμένο τη δεδομένη στιγμή να εντοπίζουμε (μόνο) χθόνια κίνητρα πίσω από την υιοθέτησή των εν λόγω μέτρων. Ορθότερο μοιάζει να αντιληφθούμε, με τα παραδείγματα γύρω μας να πληθαίνουν, πως ο κρατικός ορίζοντας διαχείρισης και άσκησης της πολιτικής είναι στενός, οριοθετημένος και δεν περιλαμβάνει την αυτοϋπέρβασή του. Εν ολίγοις, για το κράτος δεν απαιτούνται ιδιαίτερα κίνητρα ούτε για να διαχειριστεί τη ζωή ούτε για να επεκταθεί όσο το δυνατόν περισσότερο· απλώς κάνει τη δουλειά του.

Επιστρέφοντας στους άξονες της διακυβέρνησης, δεν μπορούμε να αφήσουμε να πέσει κάτω η μεθοδευμένη και στρατηγική επιλογή πλειοδοσίας σχετικά με την ευθύνη του ατόμου. Η «ατομική ευθύνη», οι «πολίτες που πρέπει να πειθαρχήσουν», οι «ασυνείδητοι εξαιτίας των οποίων την πληρώνουμε όλοι» έχουν μετατραπεί σε ένα καλογραμμένο και μεταδοτικό μάντρα που

έρχεται από ψηλά για σφηνώσει στα μυαλά μας κι εδώ στα χαμηλά – όχι τυχαία θυμίζει αρκετά το αξέχαστο «μαζί τα φάγαμε». Η κυβερνητική προσπάθεια απόσεισης των όποιων ευθυνών περνάει μέσα από την απόδοσή τους στους απείθαρχους Έλληνες, οι οποίοι δεν προφυλάσσουν εαυτούς και κοινωνικό σύνολο. Τα ΜΜΕ συνεπικουρούν δημιουργώντας το σχετικό κλίμα και προλειαίνοντας το έδαφος για τις νέες, αυστηρότερες απαγορεύσεις. Η ατομική ευθύνη αναφορικά με ζητήματα δημόσια υγείας είναι πασιφανής και πρέπει να την αναλάβουμε συνειδητά και με προσοχή – κι απ' όσο δείχνει η βιωμένη εμπειρία αυτών των ημερών, το «Μένουμε Σπίτι» έγινε πράξη. Ωστόσο, προκαλεί οργή όταν γίνεται εμβληματικό μότο στο στόμα μιας κυβέρνησης που πέρα από απαγορεύσεις, δεν έχει πάρει καθόλου θετικά μέτρα περιορισμού και ανάσχεσης της πανδημίας: δεν έχει προχωρήσει στις χιλιάδες προσλήψεις τις οποίες προανήγγειλε, δεν παρέχει τις απαραίτητες προστατευτικές συνθήκες εργασίας στο υγειονομικό προσωπικό, δεν προχωρά σε επιτάξεις ιδιωτικών κλινικών, δεν προστατεύει τους εργαζομένους σε χώρους μαζικής εργασίας.

III.

Υπάρχει ένα μπέρδεμα σχετικά με την ατομική ευθύνη και τον αυτοπεριορισμό, ένα μπέρδεμα που βέβαια στους χώρους μας ενδημεί εδώ και δεκαετίες, έχει πολιτικό και ανθρωπολογικό υπόβαθρο και δημιουργεί μπλεξίματα. Άσχετα με το αν η κρατική πολιτική γύρω από την κρίση του κορωνοϊού είναι αυτή των απαγορεύσεων και της καταστολής, ο αυτοπεριορισμός και η αίσθηση ευθύνης για εμάς και για τους γύρω μας πρέπει να είναι αδιαπραγμάτευτα. Πολιτική μας πρόταση και προοπτική δεν είναι ένας γενικευμένος αντιαυταρχισμός και αντικομφορμισμός, αλλά το χτίσιμο κοινοτήτων βασισμένων στην ελευθερία και την αλληλεγγύη, κοινοτήτων με βαθιές ρίζες και αίσθηση των ορίων.

Αυτή τη στιγμή η αίσθηση που επικρατεί τριγύρω είναι αυτή ενός πληθυσμού που προσμένει «να διοικηθεί» ακόμη περισσότερο, ακόμη πιο αποτελεσματικά, με πυγμή και αποφασιστικότητα. Η αίσθηση αυτή έχει βάση, αλλά πρέπει να την αξιολογήσουμε,

χωρίς να παραλύουμε μπροστά στα νέα δεδομένα, και συνυπολογίζοντας ότι για πολλούς γύρω μας η κατάσταση της τελευταίας δεκαετίας είναι μια κατάσταση φόβου, η αίσθηση ενός ανθρώπου που παλεύει να βγάλει το κεφάλι έξω από το νερό κι όποτε βρίσκει κάτι να πιαστεί για να πάρει λίγη ώθηση, αυτό ως δια μαγείας εξαφανίζεται, βυθίζοντάς τον ακόμη περισσότερο.

> *Για πολλούς το κράτος μοιάζει να είναι σήμερα η σημαδούρα που επιτέλους θα αντέξει, κι ως εκ τούτου βιαστικά το σφιχταγκαλιάζουν.*

Σε αυτό εξυπακούεται πως βοηθάει το επικοινωνιακό blitzkrieg σύσσωμων των ΜΜΕ που φιλοτεχνούν εικόνες στρατηγών του μέλλοντος για τους -στην πραγματικότητα- ανήμπορους ταγούς μας, αλλά βοηθάει και η ανθρωπολογική μας αποστροφή προς τα όρια, η οποία δημιουργεί ανασφάλεια και ψυχική απόσταση μεταξύ μας. Ας μην απελπιζόμαστε όμως! Η στοίχιση πίσω από την κρατική αρχή δεν είναι καθολική, ενώ χαρακτηρίζεται κι από ποιότητες κι εντάσεις που μας ενδιαφέρει να αναλύσουμε και να αναμειχθούμε μαζί τους, όπως είναι η αμφισβήτηση της αγοραίας αντίληψης για τη διαχείριση των αγαθών κοινής ωφέλειας, η επαναξιολόγηση ολόκληρων τομέων της κοινωνικής δραστηριότητας, η εικόνα του υποκειμένου σε σχέση με τον εαυτό του και την κοινότητα.

Από την άλλη, η συνθήκη της πανδημίας ανακινεί μια αίσθηση ανθρωπινότητας. Υπενθυμίζει την τρωτή και θνητή μας φύση αλλά και την ματαιότητα της προσπάθειας για απόλυτη κυριαρχία πάνω στο φυσικό περιβάλλον. Μας φανερώνει πόσο πολύ έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλον, πόσο δύσκολο είναι να επιβιώσουμε κατά μόνας – πόσο μάλλον να ζήσουμε και μια ζωή που αξίζει να βιωθεί. Γι’ αυτό ας μην βιαζόμαστε να λοιδορήσουμε τα χειροκροτήματα στα μπαλκόνια, ας μην υποτιμούμε την αναγκαιότητα συμβολικών πρακτικών που ανακουφίζουν τα υποκείμενα κι επιτρέπουν μια κάποια ψυχική σύνδεση. Αντιθέτως, ας θεωρήσουμε αυτή την αίσθηση προνομιακή για να ξεδιπλώσουμε ένα γενναιόδωρο ρεπερτόριο κινήσεων αλληλεγγύης, συντριπτικά

διαφορετικού ήθους, υφής κι αισθητικής από τα αντίστοιχα των ασκούμενων κρατικών και ιδιωτικών πολιτικών. Πάντοτε είναι στοίχημα για εμάς να δημιουργούμε και να διατηρούμε έναν χώρο ανάμεσα στο κράτος και την αγορά, έναν χώρο που να μην μπορεί να ταυτιστεί απολύτως μαζί τους. Σε αυτές τις συνθήκες, το ποντάρισμα είναι δυσκολότερο αλλά και πιο κρίσιμο να γίνει.

IV.

Με τον κίνδυνο να μετανιώσουμε πικρά αυτή την πρόβλεψη, επαναλαμβάνουμε πως η συνθήκη του κορωνοϊού αποτελεί κομβικό γεγονός το οποίο κλονίζει αρμούς του σημερινού κόσμου, του σημερινού status quo, κι ενδεχομένως καθορίσει μέρος της ατζέντας του αύριο. Κατ' αρχάς, η διάδοση του ιού ανά τον κόσμο ακολουθεί κατά πόδας τη φρενήρη πορεία της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Ο τρόπος διασύνδεσης του κόσμου μας σε συνδυασμό με την οικολογικά καταστροφική επικράτηση της τουριστικοποίησης, του άκρατου καταναλωτισμού και της νεοφιλελεύθερα αχαλίνωτης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, δεν επιτρέπει τον μετριασμό τέτοιων φαινομένων σε τοπικό ή -έστω- περιφερειακό επίπεδο. Συνάμα, αποδεικνύεται πως το μείζον ζήτημα της πανδημίας δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί παρά μόνο στο επίπεδο τους έθνους-κράτους. Αν στο ζήτημα της χρηματοπιστωτικής κρίσης ή στο προσφυγικό η Ευρωπαϊκή Ένωση φάνηκε μία φορά σε απόλυτη πολιτική αδυναμία να πάρει και να επιβάλλει αποφάσεις από κοινού, σήμερα μοιάζει να αποδέχεται πως η πανδημία δεν μπορεί και δεν πρέπει (;) να αντιμετωπιστεί συλλογικά και συντεταγμένα κατά το πώς προβλέπεται από τα ευρωπαϊκά πρωτογενή και δευτερογενή νομοθετικά κείμενα – εξυπακούεται πως αναλόγως αδύναμοι, irrelevant, εμφανίζονται και λοιποί διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Επομένως, κάθε κράτος τραβάει το δικό του δρόμο αυτή τη στιγμή, για καλό ή για κακό, και αναμένουμε να δούμε πώς θα αποφασίσει η ΕΕ να το μεταβολίσει όλο αυτό, ειδικά στο δημοσιονομικό επίπεδο. Πάντως τα ζητήματα της τοπικοποίησης, της αποαποικιοποίησης του φαντασιακού από το μονόδρομο της

ανάπτυξης, της ριζικής κριτικής στον τουρισμό και την κατανάλωση, ιδέες δηλαδή που μας απασχολούν ήδη, ίσως αποκτήσουν περισσότερο χώρο στο δημόσιο διάλογο και ίσως προταθούν μάλιστα κι από πλευρές που δεν περιμένουμε.

Έπειτα, η επαπειλούμενη τραγωδία αναγκάζει έκοντες άκοντες τους Δυτικούς να ξανασκεφτούν τη σχέση κράτους, ή έστω του στενού πυρήνα του, και ιδιωτικής οικονομίας. Οι πομφόλυγες των Μητσοτάκη, Γεωργιάδη και των συν αυτών σχετικά με την εκχώρηση μέρους του δημόσιου συστήματος υγείας στο ιδιωτικό κεφάλαιο, σήμερα θα ακούγονταν από άλλον πλανήτη. Δεν έπαψαν ούτε θα πάψουν να είναι νεοφιλελεύθεροι -άλλωστε, όπως έχει εναργώς αναλυθεί αλλού, ο νεοφιλελευθερισμός δεν συνίσταται κύρια στην πριμοδότηση της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς έναντι του κράτους, ωστόσο η εμπέδωση της πεποίθησης πως συγκεκριμένα κομμάτια της κρατικής διαχείρισης πρέπει να αναβαθμιστούν και να μείνουν ανεπηρέαστα από την αγοραία λογική, ενδεχομένως τους αναγκάσει σε τροποποίηση των πολιτικών τους στρατηγικών. Και φυσικά το αυτό ισχύει εξίσου και για χώρες της Δύσης όπως η Γαλλία και η Ιταλία – εντελώς παραδειγματικές εδώ τόσο οι δηλώσεις του νεοφιλελεύθερου icon, Μακρόν, όσο και του υπουργού οικονομικών του. Με δεδομένη την ιδεολογική επένδυση στους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και στη γενικευμένη λιτότητα, αναμένουμε με ενδιαφέρον να δούμε το πώς θα επενδυθεί ιδεολογικά η διάσωση κολοσσών της ευρωπαϊκής οικονομίας, ει μη και ολόκληρων των οικονομιών των πλέον πληγέντων κρατών, το αν η νεοφιλελεύθερη γραφειοκρατία των Βρυξελλών θα στραφεί προς έναν κεϋνσιανισμό για λίγους και το ποια θα είναι η αντίδραση των πολιτών τους οποίους επί τόσα χρόνια ζύμωναν με τεχνοκρατικά και οικονομίστικα επιχειρήματα.

V.

Καλά είναι όλα τα παραπάνω, καλό να εμβαθύνουμε, καλό να αναλύουμε και να ερμηνεύουμε. Σε όλες μας τις κουβέντες όμως, στις μεσευμένες από την τεχνολογία -πλέον- συνελεύσεις και συνδιασκέψεις μας, αυτό που επανέρχεται σταθερά είναι το «τι να κάνουμε», «πώς να λειτουργήσουμε πολιτικά εν μέσω

καταιγίδας». Κι ίσως αυτές τις στιγμές να είναι και πολιτικά και κοινωνικά κρίσιμο να αφήσουμε τα πολλά-πολλά λόγια στην άκρη και να να δουλέψουμε όσο ποτέ άλλοτε.

Πριν προσπαθήσω να σκιαγραφήσω ορισμένους δρόμους σκέψης και δράσης πάνω στις πρακτικές που μπορούμε να υιοθετήσουμε αυτές τις μέρες, οφείλω να προχωρήσω σε δύο επισημάνσεις. Η πρώτη είναι πως έχει απόλυτο δίκιο ο θέμης, όταν γράφει πως πρέπει «να ειρηνεύσουμε με το γεγονός πως υπάρχουν πράγματα για οποία δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα» και πως πρέπει να αντιληφθούμε την έλλειψη απόλυτης παντοδυναμίας μας. Η διαπίστωση αυτή αφορά τόσο ένα πιο ανθρωπολογικό, αναστοχαστικό επίπεδο για τη θέση μας στον πλανήτη Γη όσο και μια γνώση των πολιτικών ορίων μέσα στα οποία κινούμαστε κάθε φορά. Η δεύτερη σημείωση αφορά την ανάγκη καλής γνώσεως των δυνάμεων και των αδυναμιών μας ως ατομικών και συλλογικών υποκειμένων, ως συλλογικοτήτων και οργανώσεων που τοποθετούμαστε στον ελευθεριακό χώρο. Κι αν πλείστες όσες φορές έχουμε ξεπεράσει τους εαυτούς μας, κι έχουμε μάλιστα βιώσει και τη συλλογική χαρά αυτής της υπέρβασης, είναι εντούτοις απαραίτητο να γνωρίζουμε σε ποια πεδία θα είμαστε πιο αποτελεσματικοί, πού μπορούμε να στρέψουμε τις δυνάμεις μας, ποια είναι η κλίμακα στην οποία θα μπορέσουμε να επιφέρουμε απτές μεταβολές στο ζοφερό υπάρχον – και στην πορεία ας μας εκπλήξουμε ευχάριστα για ακόμη μια φορά.

Αν, όπως προαναφέρθηκε, η συνθήκη της πανδημίας δεν επιφέρει τα ίδια πλήγματα σε όλους κι αν η κρατική διαχείριση αποκλείει για ακόμη μία φορά τους πιο ευάλωτους, τότε έχουμε μπροστά μας το νήμα απ’ όπου οφείλουμε να ξεκινήσουμε. Να δημιουργήσουμε και να πλαισιώσουμε ομάδες και κινήσεις αλληλεγγύης οι οποίες θα κρατήσουν όρθια τα πιο ευπαθή κομμάτια της κοινωνίας. Είτε στο μοριακό επίπεδο της πολυκατοικίας και της γειτονιάς στην οποία ζούμε, είτε με επίκεντρο τους κοινωνικούς χώρους και τα στέκια στα οποία συμμετέχουμε, να επενδύσουμε και να πολιτικοποιήσουμε την αίσθηση της ανθρωπινότητας, να περπατήσουμε δίπλα-δίπλα σε όλο αυτό. Συλλογή ειδών πρώτης

ανάγκης, υγειονομικού υλικού και χρημάτων, βοήθεια στο σπίτι για όσους δυσκολεύονται να μετακινηθούν, αξιόπιστη ενημέρωση για ζητήματα προστασίας, νομική βοήθεια και παροχή συμβουλών αναφορικά με ζητήματα τεχνολογίας κι επικοινωνίας, είναι μερικά μόνο απ' όσα μπορούμε να κάνουμε. Ακόμη, αυτές τις μέρες να έχουμε τα αυτιά μας τεντωμένα για φωνές από τα διπλανά διαμερίσματα, για κραυγές από τα κελιά του ελληνικού σωφρονισμού, για τους έγκλειστους στα ψυχιατρεία αλλά και τους ψυχικά πιο ζορισμένους γύρω μας, για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες των νησιών που ίσως έρθουν αντιμέτωποι με τη θανατοπολιτική διάσταση του κράτους αλλά και για τους πρόσφυγες και μετανάστες των γειτονιών μας που, όπως και να το κάνουμε, δεν έχουν την ίδια πρόσβαση με εμάς ούτε στην πληροφορία ούτε στην υγεία ούτε πουθενά!

Δεύτερο καθήκον το να μην βάλουμε γλώσσα μέσα για τις πτυχές της κρατικής διαχείρισης που θέτουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, που εγκαθιδρύουν ένα εργατικό δίκαιο εκτάκτου ανάγκης, που αστυνομεύουν την υγεία μας με ελικόπτερα και διαγγέλματα – εδώ ας αξιοποιήσουμε πλήρως τις τεχνολογικές δυνατότητες και τη συλλογική γνώση πάνω σ' αυτές. Πατώντας γερά στα πόδια μας και με ισορροπημένη κριτική να σκεφτούμε τι σημαίνει για μια κοινωνία να στέλνει sms για να πάει μια βόλτα, πώς και γιατί ανατίθεται στην αστυνομία η διαφύλαξη της δημόσιας υγείας, σε ποιο βαθμό ιατρικοποιείται η πολιτική και πολιτικοποιείται η ιατρική, τι πρέπει να κάνουμε για να βγούμε απ' όλο αυτό ως κοινωνία κι όχι ως φρικαρισμένο επεισόδιο του black mirror. Ας μην ενδώσουμε στον πειρασμό της συνωμοσιολογίας και της καταστροφολογίας κι ας δεχτούμε -καλή τη πίστη και για την οικονομία του επιχειρήματος- πως αυτή η δέσμη μέτρων είναι προσωρινού χαρακτήρα. Ακόμη κι έτσι έχουν τα πράγματα, ακόμη κι αν βγούμε έγκαιρα από το δοκιμαστικό σωλήνα, παραμένει το γεγονός πως βιώνουμε καταστάσεις που θα αφήσουν σημάδι στον ψυχισμό μας, θα εγγραφούν στη σχέση μας με το κράτος, θα αναδιαμορφώσουν τη σχέση μας με την ψηφιακή επικοινωνία.

Ας είμαστε, από την άλλη, αιχμηροί και έτοιμοι να

αντιμετωπίσουμε την υποτίμηση των ζωών μας, την υποβάθμιση των εργασιακών σχέσεων, την διαχείριση της οικονομίας με όρους κρίσης. Να μιλήσουμε εδώ και τώρα και να κάνουμε ξεκάθαρο πως δεν θα ανεχτούμε ακόμη μία «διάσωση»! Να επιτεθούμε στη στατιστική, στο φορμαλισμό, στη γραφειοκρατία. Η κοινωνία να μην συντριβεί κάτω από το βάρος των αριθμών, των δεικτών και των γραφημάτων. Αλλά να εμπεδώσουμε πως αυτή τη φορά θα πρέπει να δουλέψουμε, να προετοιμαστούμε, να φτιάξουμε δομές και υποδομές πίσω από τις οποίες θα μπορούμε να στοιχηθούμε με μαζικούς, ανοιχτούς και συμπεριληπτικούς όρους, πολιτικά, κοινωνικά, συμβολικά.

Ακόμη, όσο εξωγήινο κι αν ακούγεται εν μέσω απαγόρευσης της κυκλοφορίας, αστυνόμευσης των πόλεων αλλά και αναγκαιότητας για αυτοπεριορισμό και προστασία, να μην αποκλείσουμε εντελώς τη δυνατότητα της ενσώματης πολιτικής δράσης. Στη σημερινή συνθήκη, αυτό που κάποτε ήταν το ψωμοτύρι μας, πρέπει να γίνει ένα όπλο που θα χρησιμοποιήσουμε όταν δεν υπάρχει άλλη επιλογή, και πάντοτε με σύνεση και προσοχή, για να μην αποξενωθούμε από την κοινωνία και την πραγματικότητα. Επομένως, ας μην εξοριστεί τελείως από τη σκέψη μας, ας παραμείνει ως δυνατότητα είτε για την πραγμάτωση κινήσεων έμπρακτης αλληλεγγύης, είτε για την υπεράσπιση όσων δεν έχουν παρόν και μέλλον, είτε -αν απαιτηθεί- για το σπάσιμο του κρατικού τσαμπουκά.

Από τους φίλους μας στην Ευρώπη μας έρχεται το μήνυμα πως «τώρα μένουμε σπίτι, αλλά μετά θα σας πάρουμε φαλάγγι», πως «μετά θα λογαριαστούμε» και δεν μπορούμε παρά να χαμογελάσουμε και να μείνουμε ικανοποιημένοι με το υψηλό αγωνιστικό φρόνημα των συντρόφων μας. Κατά τη γνώμη μου όμως, για να έχει έστω και την παραμικρή πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο στο εγγύς -και τόσο μακρινό συνάμα- μέλλον, πρέπει να αρθούμε στο ύψος της περίστασης σήμερα. Για να μην γίνει το «μετά θα λογαριαστούμε» ένα ακόμη «από Σεπτέμβρη θα γίνει της πουτάνας», οφείλουμε να δράσουμε σήμερα κοινωνικά και πολιτικά, συνεκτικά και στοχευμένα. Να πούμε αυτά που πρέπει

να πούμε και να κάνουμε αυτά που πρέπει να κάνουμε. Έτσι ήταν πάντα τα πράγματα, έτσι είναι και σήμερα. Κι ας φαντάζουν τόσο μα τόσο αλλόκοτα.